

4. Круцевич Т. Ю. Теорія і методика фізичного виховання : підручник для студ. вищ. навч. закладів фіз. виховання і спорту : у 2 т. Т. 1. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання / ред. Т. Ю. Круцевич. – Київ : Олімпійська література, 2008. – 392 с.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ УМІНЬ У ПРОЦЕСІ ВИРОБНИЧОЇ (ТРЕНЕРСЬКОЇ) ПРАКТИКИ В ДЮСШ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Поліщук Тарас

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

Резюме. В статті висвітлені питання формування професійних умінь у процесі педагогічної практики студентів інституту фізичного виховання і спорту, а також закономірності оволодіння знаннями, уміннями і навиками під час проходження виробничої (тренерської) практики.

Summary. The article highlights the formation of pedagogical skills in the pedagogical practices in the students of the Institute of Physical Education and Sports, as well as patterns of acquisition of knowledge, skills and skills during their teaching practice.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Одним із завдань вищої педагогічної школи є підготовка компетентного, конкурентоздатного спеціаліста, який самостійно і творчо може вирішувати професійні задачі у процесі роботи.

Професійна компетентність як пріоритетна характеристика спеціаліста знаходиться під пильною увагою педагогічної науки останнього десятиліття. Чисельна кількість робіт присвячена підготовці майбутнього вчителя, становленню його як спеціаліста-професіонала. На сучасному етапі розвитку вищої школи проблемі вдосконалення педагогічної практики присвячені роботи Л. Хомич, Т. Мишківської, В. Чепікова, О. Щербаківа, Н. Кузьміної, Л. Спіріна та ін. Питання багаторівневої підготовки майбутнього педагога розкрито в працях А.А. Вербицького, Т.А. Воронової, В.П. Сергєєвої та ін.

Але в той же час практична підготовка спеціаліста визнається однією з слабких ланок в системі вищої фізкультурно-педагогічної освіти. Багато науковців відмічають наявність розриву між рівнем теоретичних знань і вмінням застосовувати їх при вирішенні педагогічних завдань, що ускладнює процес професійної адаптації в перші роки роботи як в загальноосвітній, так і в спортивній школі і перешкоджає успішному зростанню їх педагогічної майстерності [5, 7].

Однією з причин низького рівня професійної готовності випускників фізкультурно-педагогічних вузів на думку багатьох дослідників є переважна спрямованість традиційного навчання на засвоєння теоретичних знань, де не приділяється належної уваги розвитку вмінь застосовувати набуті знання для вирішення практичних завдань [2]. У результаті виникає ситуація, коли

майбутній спеціаліст добре засвоює окремі предмети, але має проблеми з використанням своїх знань на практиці (А.Дяченко, В.Костюкевич, 2016) [6].

Другою причиною невисокого рівня професійної готовності випускників інститутів фізичного виховання є традиційна орієнтація викладання спортивно-педагогічних дисциплін на формування спортивних умінь і навичок [10].

Педагогічна і виробнича практика в інститутах фізичного виховання і спорту – найголовніша сполучна ланка між навчанням майбутніх педагогів і їх самостійною професійною діяльністю в освітньо-спортивних закладах. Під час проходження практики відбувається формування цілісної структури професійної діяльності педагога з фізичної культури і спорту на основі інтегрування професійних умінь і навичок [9, 10].

Вимоги до професійних знань і умінь випускників вищих навчальних закладів фізичної культури повинні відповідати потребам сучасного суспільства. У зв'язку з переходом вищої школи на дворівневу систему підготовки кадрів (бакалавр і магістратура) педагогічна наука і практика потребують більш глибокого і детального науково-теоретичного дослідження. Усі напрямки навчальної роботи зі студентами мають коригуватись з урахуванням постійного пошуку найбільш ефективних шляхів формування висококваліфікованих кадрів.

У зв'язку з цим питання підготовки професійно компетентних педагогів, формування яких відбувається протягом всього навчально-виховного процесу у ВНЗ і, особливо, в процесі виробничої (тренерської) практики є актуальним.

Мета роботи. Вивчити і проаналізувати умови формування професійних умінь студентів у процесі виробничої (тренерської) практики в дитячо-юнацькій спортивній школі.

Методи дослідження: теоретичний аналіз і узагальнення даних наукової і методичної літератури, педагогічне спостереження, співбесіда.

Результати дослідження. Кінцевою метою підготовки фахівців з фізичної культури і спорту у вищому навчальному закладі є забезпечення професійної готовності до вирішення завдань виховання, навчання і оздоровлення підростаючого покоління [3].

Особистісними (суб'єктивними) передумовами, що обумовлюють професійну компетентність випускників, є рівень розвитку професійно-важливих якостей (педагогічних здібностей) і позитивне емоційно-ціннісне відношення до обраної професії. Ці фактори опосередковано впливають на зростання професійної готовності: чим яскравіше вони виражені, тим швидше і успішніше відбувається засвоєння знань і формування професійно-педагогічних умінь. Набуті студентами знання впливають на становлення професійної готовності настільки, наскільки реалізуються в практичній діяльності, тобто, є складовою частиною в структурі умінь [1].

Уміння в психолого-педагогічній літературі розглядається як якісна характеристика дії, що виконується людиною і як якісна характеристика суб'єкта діяльності. Ці дві сторони прояву уміння діалектично взаємопов'язані.

Уміння – це практичне володіння способами виконання окремих дій у відповідності з правилами цієї діяльності. В умінні розрізняють дві сторони. По-перше, уміння – це готовність і здатність застосовувати знання на практиці. По-друге, уміння як система прийомів (рухових або розумових), що забезпечують цю здатність [10, 11].

Дидактичні уміння – це сукупність практичних дій на основі усвідомлення мети, принципів, умов, засобів, форм і методів організації процесу навчання [1].

Уміння розглядається як систему прийомів, що забезпечує готовність і здатність людини свідомо і самостійно, на певному якісному рівні і у відповідний час виконувати роботу в нових умовах. Уміння, якими оволодівають студенти в педагогічному процесі достатньо різноманітні: уміння спостерігати і робити правильні висновки, уміння розмірковувати, порівнювати, узагальнювати, уміння знаходити найбільш раціональні способи роботи, уміння виконувати рухливі дії. Уміння завжди мають узагальнений характер і створюються лише на основі знань [4].

Під професійними уміннями ми розуміємо підготовленість і здатність до практичних і теоретичних дій в педагогічному процесі, які виконуються швидко, точно, свідомо, на основі засвоєних знань життєвого досвіду, вправ, що забезпечують виконання дій не лише в звичайних, але й змінених умовах.

Загальними закономірностями оволодіння знаннями, уміннями і навиками під час проходження педагогічної практики можна вважати:

- активна самостійна діяльність студентів, яка спрямовується і організується керівником практики;

- формування умінь – процес індивідуальний. Кожен студент оволодіває знаннями по-своєму, що в значній мірі обумовлено індивідуальними особливостями студента, рівнем його розвитку і підготовки;

- формування умінь знаходиться в прямій залежності від того, як студент відноситься до цієї діяльності, чим і як мотивується ця діяльність [5].

У Державному стандарті вищої освіти визначені вимоги до професійної підготовки спеціалістів у галузі фізичного виховання і спорту, в тому числі і до змісту умінь, якими має володіти молодий спеціаліст. До них відносяться:

- уміння будувати і проводити основні види фізкультурно-оздоровчих занять з урахуванням санітарно-гігієнічних, кліматичних, регіональних і національних умов;

- уміння оцінювати ефективність фізкультурно-спортивних занять;

- уміння здійснювати медико-біологічний і педагогічний контроль навчально-тренувальних занять;

- уміння планувати заходи з профілактики травматизму, використовувати різноманітні методи і засоби;

- уміння навчати руховим діям і розвивати фізичні якості особистості в обраному виді спорту [4].

Під час проходження педагогічної практики студенти оволодівають організаторськими, гностичними, проектувальними, діагностичними,

комунікативними і рефлексивними педагогічними вміннями. Модельні характеристики майбутніх спеціалістів з фізичної культури і спорту передбачають створення нової технології навчання, що основана на системному об'єднанні профільюючих дисциплін: теорії і методики фізичного виховання, базових фізкультурно-спортивних дисциплін, спортивно-педагогічного вдосконалення, медико-біологічних дисциплін і всіх видів практики як інтегруючих компонентів. Ефективність цього процесу забезпечується певними засобами і умовами: комплексна організація діяльності студентів, що містить в собі навчально-пізнавальну, навчально-практичну і самостійну діяльність; безперервність і систематичність вивчення профільюючих дисциплін; взаємозв'язок теоретичного і практичного навчання, змісту, форм і методів викладання [5].

Таким чином, професійно-педагогічні вміння займають в структурі професійної підготовки особливе місце: як цілісна освіта, що об'єднує в собі знання, здібності і інтереси студентів; як кінцева мета професійної підготовки і як об'єктивний критерій професійної готовності.

Висновки. Виробнича (тренерська) практика відіграє значну роль у формуванні особистості майбутнього педагога-тренера. Ефективність формування професійно-значущих умінь багато в чому залежить від мотиваційно-ціннісного ставлення до спеціальності. Вирішення практичних завдань має бути організовано на основі навчально-пізнавальної діяльності студентів проблемно-пошукового характеру. Вирішення практичних завдань має відбуватись у рамках організаційної структури колективного способу навчання, що забезпечує умови для оперативного застосування теоретичних і методичних знань у вирішенні практичних завдань.

Перспективою подальших досліджень передбачається розробка питань удосконалення професійно-значущих умінь майбутніх тренерів під час проходження виробничої (тренерської) практики.

Література.

1. Аргунова А.П. Професійно-педагогічна направленість підготовки спеціалістів в системі фізкультурного образования/ А.П. Аргунова, Т.Н. Петрова// Теория и практика физической культуры. – 2017. - № 3. С. 6-8
2. Вознюк Т.В. Виробнича (позашкільна) практика студентів інститутів та факультетів фізичного виховання і спорту / Т.В. Вознюк – Вінниця: Планер, 2010. – 156 с.
3. Волков Н.Н. Моделирование личности, деятельности тренера и совершенствование физкультурного образования / Н.Н. Волков, В.С. Топчиян // Теория и практика физической культуры. – 1989. - № 10. С. 27-29.
4. Воробйов М.І. Практика в системі фізкультурної освіти / М.І. Воробйов, Т.Ю. Круцевич. – К.: Олімпійська література, 2006 р – 192 с.
5. Дідик Т.М. Теоретичні основи формування дидактичних умінь в процесі педагогічної практики у студентів інституту фізичного виховання і спорту / Т.М. Дідик // Зб. наук. праць «Фізична культура, спорт та здоров'я нації». Вип. 8. Том 1. – Вінниця: ВДПУ, 2009. – С. 129-134.
6. Дяченко А.А. Використання спеціального програмного забезпечення NOTEBOOK 11 для мультимедійної дошки у навчальному процесі інституту фізичного виховання і спорту / А. А.Дяченко // Зб. Наукових праць IV Всеукраїнської електронної

- конференції «Сучасні біомеханічні та інформаційні технології у фізичному вихованні і спорті». – Київ, 2016. – С. 116 – 119.
7. Дяченко А.А. Готовність студентів факультету фізичного виховання і спорту до педагогічної діяльності / А.Дяченко, В.Костюкевич //Зб. наукових праць XXI Міжнародної наукової конференції «Актуальні наукові дослідження в сучасному світі». – Переяслав-Хмельницький, 2017. – Вип. 2(22), Т.4. – С.64-67
  8. Дяченко А.А. Інтерактивні технології підготовки фахівців галузі фізичного виховання / Асаулук І.О., Дяченко А.А. // Зб. наукових праць ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції «Освітнє наукове забезпечення діяльності правоохоронних органів і військових формувань України». – Хмельницький. – 2016. – С.273
  9. Сургучев В.А. Исследование готовности выпускников ИФК к работе /В.А. Сургучев // Теория и практика физической культуры - 1985. - №2. С.47-49
  10. Учебная практика как один из важнейших компонентов общей системы профессиональной подготовки будущих специалистов физической культуры и спорта. [Электронный ресурс]/ Ионов А.А.// Педагогико-психологические и медико-биологические проблемы физической культуры и спорта.-2009.-№1 - Режим доступа.: <http://www.kamgfk.ru/magazin>
  11. Чернишенко Т.М. Наскрізна практика - одна з найважливіших складових професійної підготовки майбутнього фахівця з курсу «Методика викладання рухливих ігор» за кредитно-модульною системою навчання. / Т.М.Чернишенко // Фізична культура, спорт та здоров'я нації /Збірник наукових праць. - Том 2. Випуск 8 – Вінниця, 2009. – С. 228-230.

ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧІ ПРОГРАМИ В СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ

Поліщук Іванна

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

Резюме. У статті проведено огляд сучасних фізкультурно-оздоровчих технологій, які застосовуються у фізичному вихованні школярів різного віку. У статті зроблена спроба виділити загальний алгоритм використання оздоровчих технологій фізичного виховання школярів.

Summary. This article provides an overview of current fitness technology. Considered technology of physical education students of all ages. The conclusions attempt to provide a general algorithm using health technologies physical education students.

Актуальність. Сучасні соціально-економічні умови життя висувають високі вимоги до рівня фізичного розвитку, працездатності та функціонального стану організму дітей (Шиян О.В., 2004). Питання вибору засобів та методів фізичного виховання, які спрямовані на здобуття максимального оздоровчого ефекту під час занять фізичною культурою, є особливо важливим для організму школярів (М. Пальчук, 2012; Дяченко А.А., 2015) [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій щодо проблеми наукової статті засвідчує, що фахівці основну увагу зосереджують на формуванні здорового способу життя у школярів, а також оптимізації фізичного стану